

УДК 327 (481+4ЄС)

Європейський економічний простір у системі зовнішньої політики ЄС: норвезька перспектива

Б.Ю. БАРНА

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна,
E-mail: bogdan.barna@onet.eu

Авторське резюме

Європейський економічний простір став одним з перших прикладів розбудови відносин ЄС з країнами-партнерами європейського континенту, що відмовляються від повноправного членства у цьому інтеграційному об'єднанні. Цей формат співпраці вже понад двадцять років забезпечує стабільність, передбачуваність та конструктивну розбудову відносин із трьома європейськими партнерами, зокрема Норвегією. Нині ЄЕП розглядається як модель найглибшої інтеграції без формального набуття членства в ЄС. Варто також зазначити, що цей формат довів свою стійкість щодо зовнішніх потрясінь, як скорочення кількості членів ЄАВТ, розширення ЄС та ухвалення нових угод. Тому в Брюсселі схвально ставляться до функціонування ЄЕП та ніколи офіційно не ставили на порядок денний питання про припинення цієї угоди чи перегляду її положень. Зі свого боку, переважна більшість норвезьких політичних сил теж обстоює статус-кво. Водночас все частіше лунають голоси про необхідність оновлення ЄЕП, особливо після ухвалення Лісабонського договору. Також необхідно ствердити, що норвезька модель взаємодії з ЄС втратила свою первинну винятковість, зокрема також і після набуття чинності угоди про Асоціацію з Україною. Осло доводиться все частіше конкурувати з цілою низкою інших країн, неурядових організацій та інших лобістських груп за увагу з боку ЄС. Ускладнює відносини Норвегії з ЄС асиметричність зобов'язань у межах ЄЕП, адже вона зобов'язана в односторонньому порядку імплементувати комунітарний доробок, при цьому не маючи дієвих важелів впливу на процес ухвалення рішень у ЄС. Іншим викликом є слабкість опори ЄАВТ у ЄЕП, адже доводиться взаємодіяти з інтеграційним об'єднанням, членами якого є 28 європейських країн. Існують також інші негативні аспекти, що поступово зменшують роль Норвегії у відносинах з ЄС. З огляду на наявні виклики, опрацьовуються різні сценарії щодо подальшої розбудови відносин Норвегії з Євросоюзом. У відповідності до одного з них в Осло є три основні опції: збереження статус-кво у межах ЄЕП; пошук іншого формату відносин з ЄС поза межами ЄЕП; набуття повноцінного членства у ЄС. Однак найбільш продуктивним підходом стало б оновлення ЄЕП, яке б належним чином врахувало виклики сьогодення.

Ключові слова: Норвегія, Європейський Союз, Європейська асоціація вільної торгівлі, Європейський економічний простір, Лісабонська угода, формат відносин, сусідство, повноцінне членство.

European economic area in the system of the EU foreign policy: norwegian perspective

B.YU. BARNA

Ivan Franko national university of Lviv, Lviv, Ukraine, E-mail: bogdan.barna@onet.eu

Abstract

European Economic Area was one of the first examples of developing the relations between the EU and other partner countries on the continent that rejected a full membership in this organization. This form of cooperation for over twenty years provides stability, predictability and constructive development of relations with the three European partners, including Norway. Currently, the EEA is seen as a model of deeper integration without getting a full-fledged membership in the EU. It should also be noted that this arrangement has proven its resistance to external shocks as reduction of members of EFTA, EU enlargement and adoption of new EU treaties. Therefore, Brussels supports the existence of the EEA and never officially put on the agenda of the termination of the agreement or revision of its provisions. For their part, most Norwegian political parties also defend the status quo. However, there are voices on the need to modernize the EEA, especially after the adoption of the Lisbon Treaty. It is also necessary to point out that the Norwegian model of cooperation with the EU has lost its original exceptionality, especially after the entry into force of the Association Agreement with Ukraine. Oslo has also to compete with a number of other countries, NGOs and other lobby groups for attention from the EU. Relations between Norway and the EU are characterized by the asymmetry of obligations under the EEA, as Oslo is obliged to unilaterally implement *acquis communautaire*, while having no effective leverage over decision-making in the EU. Another challenge is the weakness of the EFTA pillars in the EEA, as it is necessary to interact with an organization, which has 28 European member-countries. There are other negative aspects that gradually reduce the role of Norway in relations with the EU. Given the current challenges, different scenarios have been prepared focusing on for the further development of relations between the EU and Norway. According to one of them, Oslo has three basic options: maintaining the status quo within the EEA; explore another format of relations with the EU outside the EEA; get a full membership in the EU. However, the most productive approach would be to modernize the CEA, which would appropriately take into account current challenges.

Key words: Norway, European Union, European Free Trade Association, European Economic Area, Lisbon Treaty, arrangement of relations, neighborhood, full-fledged membership.

© Б.Ю. Барна, 2016

Постановка проблеми. У постбіполярний період відмітною рисою зовнішньополітичної діяльності ЄС стало формування нових моделей взаємодії із його географічними сусідами. Однією з останніх у цьому контексті стала угода про Асоціацію з Україною. Більшість із цих форматів співпраці з європейськими партнерами ЄС покликані поширити комунітарний доробок та забезпечити секторальну інтеграцію без надання повноцінного членства. Одним з перших таких форматів став Європейський економічний простір, який з огляду на добре розвинений інституційний потенціал та належне правове забезпечення гарантує гомогенність комунітарного доробку та розглядається як найглибша модель інтеграції без вступу у ЄС [4, с.1433]. У сьогоднішніх реаліях Брюссель надалі намагатиметься обстоювати формати співпраці без отримання членства. У цьому контексті особливо корисним буде вивчення досвіду Норвегії, що взаємодіє з ЄС у межах ЄЕП вже понад двадцять років

Аналіз досліджень і публікацій. Означена проблематика насамперед представлена в англійських публікаціях норвезьких авторів, зокрема у працях П. Гравера, К. Ельясена, О. Рісте, І. Согнер, Н. Сіттер. Також цією тематикою цікавляться дослідники з країн, що є членами ЄАВТ. Наприклад, багато публікацій на тему підготувала представниця Ліхтенштейну С. Гштоль. Посилену увагу формат ЄЕП викликає у Великій Британії, зокрема варто згадати кілька праць К. Арчера. Окремі аспекти функціонування ЄЕП у власних публікаціях порушували вітчизняні науковці І Баркалова, М. Гладиш, С. Ковальчук, Н. Пархоменко, Р. Петров та інші. Водночас в українській науковій думці відсутні публікації, де б комплексно аналізувались особливості взаємодії Норвегії з ЄС у межах ЄЕП.

Мета дослідження. Автор ставить за мету розкрити на прикладі Норвегії особливості розбудови ЄС відносин із країною-сусідом у межах Європейського економічного простору формат якого не передбачає повноцінного членства, при цьому забезпечуючи інтеграцію у Спільний ринок та інші секторальні політики.

Виклад основного матеріалу. ЄЕП вже понад двадцять років слугує основою для розбудови відносин між ЄС і Норвегією, що вирізняються стабільністю і передбачуваністю. Ця країна з перспектив ЄС розглядається як конструктивний партнер, а співпраця з нею, – як взаємно ефективна. У Брюсселі прихильно ставляться до функціонування ЄЕП та ніколи офіційно не порушували питання про розірвання цієї угоди чи про проведення нових переговорів щодо перегляду її положень. У ЄС превалує переконання, що ЄЕП є навіть більш успішним, ніж сторони сподівались у момент його створення.

Євросоюз підкреслював, що країни ЄАВТ у межах ЄЕП продемонстрували власну гнучкість та належним чином виконували взяті зобов'язання. Норвегія та її партнери з ЄАВТ успішно імплементають комунітарний доробок. Станом на 2010 р.

Норвегія у межах ЄЕП вже прийняла 4182 законодавчих актів, а 2011 р. – була другою країною за критерієм належної імплементації директив ЄС, яку випереджала лише країна-член – Мальта [5, с.11]. Окрім того, з боку ЄС вимагається досить мало ресурсів, щоб забезпечити успішне функціонування ЄЕП. Його адміністрування відбувалося належним чином з обох боків та стало прикладом успішного забезпечення відносин ЄС з третіми країнами. У цьому контексті слід підкреслити, що значний обсяг питань вирішується Секретаріатом ЄАВТ та самими країнами ЄАВТ без необхідності втручання Брюсселю [7, с.7].

Особливо важливо наголосити, що країни ЄАВТ ніколи не застосували права вето щодо нових норм ЄС. Незважаючи на наявність близько десяти справ, що викликали серйозні внутрішні дискусії у Норвегії щодо можливої відмови їх імплементувати, жодних практичних кроків у цьому напрямі не було зроблено [6, с.9].

ЄЕП є своєрідним інноваційним форматом співпраці. У порівнянні з іншими міжнародними угодами, ЄЕП вирізняється низкою рис.

По-перше, ЄЕП є одночасно угодою не лише між країнами, але й також між двома організаціями: ЄС та ЄАВТ. Отже, якщо країна розглядає можливість членства у ЄЕП, вона повинна бути частиною або ЄС, або ЄАВТ. Тому ЄЕП сприяє розвитку співпраці між групами країн, а не двостороннього формату.

По-друге, ЄЕП є розширеною угодою. У ній містяться положення про вільний рух осіб, капіталів, товарів та послуг (за винятком аграрного та рибальського секторів та митного союзу). Завдяки угоді ЄЕП, країни ЄАВТ є де-факто членами спільного ринку, а також інших суміжних до нього сфер.

По-третє, ЄЕП має досить значимий інституційний потенціал, що слугує гарантом гомогенності правового простору та забезпечує транспозицію комунітарного доробку у законодавство країн ЄАВТ. Найважливішою інституцією, що забезпечує трансфер норм є Рада ЄЕП, а також Спільний комітет ЄЕП. Також діють Спільний парламентський комітет ЄЕП та Консультативний комітет ЄЕП [7, с.29-30].

Варто зазначити, що угода про ЄЕП довела свою стійкість щодо зовнішніх потрясінь, як скорочення кількості членів ЄАВТ, розширення ЄС та ухвалення нових угод. Водночас беззаперечним є той факт, що це ускладнює або може ускладнити взаємодію з ЄС. Зокрема розширення ЄС означало обмеження впливу Норвегії, адже вже сьогодні йдеться про 28 країн-членів, а не 12, з якими розпочиналася взаємодія на початку 1990-х років.

Іншим аспектом є те, що після набуття чинності угоди про ЄЕП, договір ЄС переглядався неодноразово і до нього вносилися поправки, тоді як положення ЄЕП не змінювалися. Зокрема йшлося про формування більш цілісної організаційної системи ЄС після ухвалення Лісабонського договору, що передбачало інтеграцію трьох опор, об'єднання Співтовариств та отримання ЄС між-

народної правосуб'єктності тощо. Це спричинило збільшення відмінностей правового і практичного характеру між ЄС і ЄЕП та вносило у порядок денний питання про функціонування ЄЕП. Утім відносини між ЄС та Норвегією у межах ЄЕП й надалі базуються на попередніх засадах, а в Брюсселі виступають за збереження статус-кво.

Водночас варто пам'ятати, що бачення Євросоюзом угоди про ЄЕП зазнавало змін. На початку дев'яностих років вона належала до пріоритетів ЄС, оскільки мала забезпечити об'єднання ринків ЄС та ЄАВТ, адже країни ЄАВТ були ключовими торговельними партнерами ЄС. Однак сьогодні ЄЕП переважно залишається поза увагою ЄС, а відносини з Норвегією займають маргінальне місце у зовнішньополітичній діяльності Євросоюзу. Адже у Брюсселі спрямовують основні зусилля на регіони, де відбуваються конфлікти чи які характеризувались нестабільністю [7, с.7-8].

Незважаючи на те, що Рада ЄС визначила відносини з Норвегією як привілейоване партнерство, норвезький формат втратив свою первинну винятковість. У цьому контексті влучно наголошувалося, що найбільшою «проблемою» Норвегії було те, що ЄЕП не мав значних проблем. Тому нині змушена змагатися з цілою низкою інших країн, неурядових організацій та інших лобістських груп за увагу з боку ЄС [9].

Послаблює позиції Норвегії також одностороння залежність від ЄС та відсутність в Осло дієвих важелів впливу у Брюсселі. Ключовим викликом для Норвегії є те, що вона прагне впливати на законодавчий процес, залишаючись поза межами ЄС. Водночас ЄС прагне забезпечити власну автономію щодо ухвалення рішень і не бажає надавати пріоритетності інтересам третіх країн, щоб ані вони, ані лобісти з неурядових організацій ускладнювали цей процес.

Виключення країн ЄАВТ з законодавчого процесу у рамках ЄС компенсується можливістю їхнього залучення до підготовки рішень. Тому Норвегія намагається використовувати неформальні інструменти впливу на різних рівнях і у взаємодії з різними акторами. Втім норвезькі політики піддавали сумніву вартісність ЄЕП як механізму політичного впливу Норвегії у ЄС. Зокрема, такий стан речей викликав негативну реакцію у частини суспільства, при цьому наголошувалося, що Норвегія добровільно підпорядковується «іноземному правлінню» ЄС, фактично отримала напівколоніальний статус у межах ЄЕП та радше стає подібною все більше уподібнюється на «факсову демократію», отримуючи власне законодавство з Брюсселя факсом [2, с.138].

Викликом для ЄЕП залишається не тільки асиметричність зобов'язань у відносинах з ЄС, але й слабкість опори ЄАВТ у ЄЕП та зміна самої ролі ЄАВТ, що спочатку формувалась як альтернатива до ЄС. У 70-80 рр. XX ст. вона успішно забезпечувала координацію відносин іншої половини європейських країн з ЄС. Однак після вступу частини з них у ЄС та відмови Швейцарії від участі в ЄЕП роль ЄАВТ істотно зменшилася.

Ускладнює співпрацю з Брюсселем також той факт, що опора ЄЕП-ЄАВТ є надто малою. Це є справжнім викликом для Осло, адже Норвегія є частиною невеликої міжнародної організації, що зменшує її вагу і вплив. Це чітко простежується під час планових зустрічей ЄЕП, коли даються взнаки складнощі із забезпеченням участі у них високопоставлених функціонерів ЄС.

Іншим викликом є те, що Ісландію, Норвегію і Ліхтенштейн можна лише частково розглядати як природних партнерів у політиці щодо ЄС. Адже вони мають відмінні інтереси, традиції та цілі. А це потенційно може ускладнити досягнення консенсусу, що вимагається у межах опори ЄЕП-ЄАВТ. Саме необхідність попередньої згоди між трьома членами можна вважати однією з важливих перешкод у досягненні Норвегією власних інтересів у відносинах з ЄС.

Це дає змогу вказати на черговий проблемний аспект: не завжди взаємодія з Ісландією та Ліхтенштейном відповідає інтересам Норвегії. Наприклад, Ісландія має більше конфліктних точок з ЄС, ніж Норвегія, – насамперед у фінансовому секторі. Ще менш комфортними є відносини з Ліхтенштейном – маленьким князівством, що є «податковим раєм».

На майбутнє ЄЕП може вплинути зміна кількості членів. Зокрема на початках до нього входило сім країн, а залишилося три. Декілька років тому порушувалося питання про можливий вихід Ісландії з ЄЕП. У такому випадку опора ЄЕП-ЄАВТ досягла б критичного мінімуму. Тоді вже йшлося б не про мультинаціональний, а бінаціональний вимір, що вимагало б перебудови організаційного забезпечення [8, с.32-33].

Водночас не виключається вступ до ЄЕП нових членів. Це б зміцнило опору ЄЕП-ЄАВТ, проте зробило б процесуальну частину ухвалення рішень ще більш громіздкою, ніж вона є зараз. Хоча питання розширення ЄЕП ставилося на порядок денний, але жодна країна не зробила практичних кроків у цьому напрямі. Насамперед тому, що формат ЄЕП вважається малопривабливим для інших країн, а сама Норвегія не популяризувала його і стримано ставилася до перспектив розширення.

З погляду Норвегії, найменш суперечливим був би вступ Фарерських островів. У випадку вступу Швейцарії, особливо коли на цьому наполягав би ЄС, відносини у межах ЄЕП стали б більш конфліктними. Ще більш складним для Норвегії став би вступ карликових країн – Андорри, Монако і Сан-Марино. Відтак Норвегія дуже стримано ставиться до цієї перспективи.

Ще більшим викликом для Норвегії стало б наполягання з боку Євросоюзу прийняти у ЄЕП інші треті країни, з якими вона має мало спільного, наприклад Туреччину. Хоча це питання активно не форсувалося, але вже порушувалося.

Остання група можливих членів – це регіони чинних країн-членів ЄС, що прагнуть незалежності. Наприклад, можливість входу у ЄЕП розглядалася у Шотландії [8, с.35-37].

З огляду на наявні виклики опрацьовуються різні сценарії щодо подальшої розбудови відносин Норвегії з Євросоюзом. У відповідності до одного з них в Осло є три основні опції: збереження статус-кво у межах ЄЕП; пошук іншого формату відносин з ЄС поза межами ЄЕП; набуття повноцінного членства у ЄС [1, с.177-180].

Відповідно до першої опції, з перспектив Норвегії не існує потреби в істотних змінах ЄЕП за умови забезпечення суспільного консенсусу. Більшість норвежців вважає, що ЄЕП діє оптимально, а це співвідноситься з позицією уряду, який підтвердив, що взаємодія з ЄС у переважній більшості секторів відбувається належним чином, а сучасний формат взаємодії є оптимальним варіантом, якого можна досягти в сучасних умовах. Водночас практично відсутньою є перспектива отримати згоду ЄС на його перегляд.

Прихильниками пошуку альтернативних шляхів є ті політичні сили Норвегії, які незадоволені ЄЕП та відкидають можливість повноправного членства країни в ЄС. Зокрема ними артикулюється погляд, згідно з яким Норвегія повинна залишити ЄЕП і розбудовувати відносини з ЄС на основі угоди про зону вільної торгівлі (1973) з урахуванням нових норм СОТ, а також обстоюється позиція можливості укласти двосторонні угоди за взірцем Швейцарії. Цей приклад слугує для них взірцем для наслідування, адже Берн відмовився від участі у ЄЕП і розбудовує відносини з ЄС у двосторонньому форматі. Цей формат не передбачає автоматичної адаптації комунітарного доробку та наявності спільних інституцій.

Втім Норвегії доведеться враховувати ймовірні негативні ефекти. Зокрема, вона втратить можливість консультуватися з ЄС щодо нових комунітарних норм. Якщо переговорний процес розпочнеться на основі угоди про вільну торгівлю з Європейським Співтовариством (1973), значним викликом стане врегулювання питання рибальства, ветеринарного контролю, сільського господарства тощо. Не виключено, що у цьому випадку ЄС може зайняти жорстку позицію щодо Норвегії.

Важливим аспектом є питання готовності ЄС до проведення таких переговорів з огляду на його прагматичні підходи, адже, як зазначалось, сумнівною є навіть перспектива проведення переговорів з Брюсселем щодо реформування ЄЕП.

Питання членства Норвегії в ЄС є найменш ймовірною опцією і сьогодні не перебуває у порядку денному. Опитування суспільної думки підтверджує негативне ставлення норвежців до членства в ЄС: 54,9% населення виступають проти, тоді як лише 33% підтримують цей крок [6, с.8].

У подібному руслі, але з акцентами на відмінних аспектах, була опрацьована модель так званого ескалатора, що передбачає три основні опції: «зупинитись», «рухатися назад», «рухатися вперед» [3, с.108-114].

У першому випадку передбачається заморозити відносини у межах ЄЕП, відмовитися від подальшого поширення нового законодавства ЄС

на ЄЕП та залишити можливість для юридично незобов'язуючої співпраці, від якої можна відмовитись у разі необхідності. В інших сферах як, наприклад, зовнішня й безпекова політика, Норвегія утрималася б від нових зобов'язань з огляду на те, що їй не гарантовані рівні права на участь у розробці та ухваленні рішень.

Хоча ідея щодо замороження статус-кво може виглядати привабливою, однак вона має низку недоліків. Насамперед відмова інкорпорувати нові норми комунітарного доробку означала б недотримання принципу цілісності та однорідності спільного ринку. Це не дозволило б гарантувати того, що Норвегія збереже доступ до спільного ринку у майбутньому, що ставить під загрозу економічну стабільність усередині країни. Це може призвести до краху ЄЕП, адже його можуть покинути як двох інших членів ЄАВТ, так і сам ЄС.

У випадку «руху назад», йдеться про вже згадану опцію повернення до режиму вільної торгівлі між ЄАВТ та ЄС, при цьому зберігаючи статус члена СОТ та статус режиму «країни найбільшого сприяння». Хоча цей крок міг би трактуватися як суверенне право Норвегії, втім він означав би необхідність започаткування нових переговорів з ЄС та рештою країн ЄЕП.

А результати нових переговорів можуть бути менш успішними для Норвегії. Після такого «руху назад» доцільно було б зробити крок у бік швейцарської моделі та розпочати двосторонні переговори з ЄС щодо найбільш зручних секторальних угод. Ця модель може виглядати більш привабливою, ніж попередні сценарії. Проте така пропозиція має теж численні недоліки. Не слід залишати поза увагою, що у ЄС виробився стійкий опір до підходу «збирання вершків» у переговорах зі своїми партнерами і ЄС може зайняти більш жорстку позицію до Норвегії, ніж він демонстрував у випадку зі Швейцарією.

У випадку «руху вперед» йдеться про оновлення ЄЕП. Зокрема передбачається продовження транспозиції комунітарного доробку не тільки у сфері спільного ринку, але й в інших суміжних сферах, що унеможливають зростання відмінностей між ЄС та ЄЕП. Наступним кроком стала б більш інклюзивна або належна взаємодія у двосторонньому форматі Норвегії з ЄС у тих сферах, які не охоплені ЄЕП. Ще більш амбітним кроком могли б бути переговори щодо оновлення чи реформування ЄЕП, які наближали б Норвегію до ЄС. У цьому контексті можна розглянути декілька варіантів, прийнятних для Норвегії: 1) використовувати існуючі консультаційні механізми більш ефективно; 2) переглянути угоду про ЄЕП з метою її правового і технічного оновлення; 3) прагнути до посилення політичного діалогу з ЄС в усіх сферах, де є спільні інтереси; 4) оновити угоду ЄЕП з метою отримати більший доступ до політики ЄС і процесу ухвалення рішень у середині ЄС; 5) провести нові переговори щодо угоди ЄЕП, щоб включити усі нові угоди у рамки нового всеохоплюючого договору.

Висновки. Підсумовуючи, доречно наголоси-

ти, що ЄЕП утвердився як основа для розбудови відносин між Норвегією та Європейським Союзом, забезпечив конструктивну співпрацю і став наріжним каменем для формування ширшої взаємодії між двома сторонами в інших суміжних сферах. Водночас ЄЕП слугує гарантом внутріполітичної стабільності, адже є рівновіддаленим, як від противників вступу у ЄС, які твердять, що угода є формою квазі-членства, так і прихильників приєднання до ЄС, які наголошують, що цей компромісний формат не відповідає національним інтересам. Утім можна з певністю ствердити, що у найближчому майбутньому ЄЕП і далі визначатиме увесь комплекс відносин між Осло та

Брюсселем і малоімовірним є його можливість на будь-який інший формат.

Варто зазначити, що повне відтворення ЄЕП виглядає радше неможливо в українських реаліях, оскільки не враховує специфіки нашої держави. Втім Україні буде доречно запозичити досвід успішної імплементації законодавства ЄС у межах ЄЕП. Потребує і більш ретельного вивчення діяльності інституційних механізмів взаємодії між ЄС та ЄАВТ. Доцільно також більш детально вивчити участь країн ЄЕП у процесі підготовки рішень усередині ЄС з метою донести власну позицію з питань, що становлять національний інтерес.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Archer C. Norway outside the European Union Norway and European integration from 1994 to 2004 [Text] / C. Archer. – Oxon: Routledge, 2004. – 240 p.
2. Eliassen K. Ever Closer Cooperation? The Limits of the 'Norwegian Method' of European Integration [Text] / K. Eliassen, N. Sitter // Scandinavian Political Studies. – 2003. – Vol. 26, №2. – P. 125-144.
3. Emerson M. Navigating by the stars. Norway, the European Economic Area and the European Union [Text] / M. Emerson, M. Vahl, S. Woolcock. – Brussels: Centre for European Policy Studies, 2002. – 124 p.
4. Łazowski A. Enhanced Multilateralism and Enhanced Bilateralism: Integration without Membership [Text] / A. Łazowski // Common Market Law Review. – 2008. – Vol. 45, №5. – P. 1433-1458
5. Leruth B. Differentiated Integration in Practice: the case of Norway [Text] / B. Leruth // ISL Working Paper. University of Agder. – 2013. – № 2. – 25 p.
6. Norway and the European Union: beyond the EEA? Econ-report [Text]. – 2009. – № 053. – 53 p.
7. Other parties' views on Norway's agreements with the EU / Official Norwegian Reports NOU [Electronic resource]. – Regime to access: http://www.eu-norway.org/Global/SiteFolders/webeu/NOU2012_2_Chapter%2013.pdf
8. Outside and Inside – Norway's European Dilemma / Official Norwegian Reports NOU [Electronic resource]. – Regime to access: http://www.eu-norway.org/Global/SiteFolders/webeu/NOU2012_2_Chapter%2013.pdf
9. Sejersted F. Utenfor og innenfor - Norges avtaler med EU. Regjeringen [Electronic resource]. – Regime to access: <http://www.regjeringen.no/pages/36797426/PDFS/NOU201220120002000DDDPDFS.pdf> з 164

Стаття надійшла до редакції 14.02.2016

REFERENCES:

1. Archer, C., 2004. Norway outside the European Union Norway and European integration from 1994 to 2004. Oxon: Routledge.
2. Eliassen, K., Sitter, N., 2003. Ever Closer Cooperation? The Limits of the 'Norwegian Method' of European Integration. Scandinavian Political Studies, Vol. 26 (2), 125-144.
3. Emerson, M., Vahl, M., Woolcock, S., 2002. Navigating by the stars. Norway, the European Economic Area and the European Union. Brussels: Centre for European Policy Studies.
4. Łazowski, A., 2008. Enhanced Multilateralism and Enhanced Bilateralism: Integration without Membership. Common Market Law Review, Vol. 45 (5), 1433-1458.
5. Leruth, B., 2013. Differentiated Integration in Practice: the case of Norway. ISL Working Paper. University of Agder 2.
6. Norway and the European Union: beyond the EEA? 2009. Econ-report 053.
7. Other parties' views on Norway's agreements with the EU / Official Norwegian Reports NOU. Regime to access: http://www.eu-norway.org/Global/SiteFolders/webeu/NOU2012_2_Chapter%2013.pdf
8. Outside and Inside – Norway's European Dilemma / Official Norwegian Reports NOU. Regime to access: http://www.eu-norway.org/Global/SiteFolders/webeu/NOU2012_2_Chapter%2013.pdf
9. Sejersted, F. Utenfor og innenfor - Norges avtaler med EU. Regjeringen. Regime to access: <http://www.regjeringen.no/pages/36797426/PDFS/NOU201220120002000DDDPDFS.pdf>

Барна Богдан Юрійович – здобувач
Львівський національний університет імені Івана Франка
Адреса: 79000, м. Львів, вул. Січових Стрільців, 19
E-mail: bogdan.barna@onet.eu

Barna Bohdan Yuriyovych – applicant
Ivan Franko national university of Lviv
Address: 19, Sichovyh Strilciv Str., Lviv, 79000, Ukraine
E-mail: bogdan.barna@onet.eu